

"Təsdiq edirəm"

"Tədris məsələləri" üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:
Z.İ. Məmmədov

"15" sentyabr 2026-cı il

Fənn sillabusu

(İşçi tədris proqramı)

İxtisasın adı şifri: 6007008-Torpaqşünaslıq və aqrokimya

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Meteorologiya

ARTN-nin EMŞ-nin coğrafiya bölməsi 1998-ci il tarixli 2 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və Bakı Dövlət Universiteti nəşriyyatı 2007-ci il tarixli proqramı toplusu

Kodu: IF-B07

Tədris ili: II (2026-2027) Semestr I

Tədris yükü: 14 saat. (mühazirə 10 saat, laboratoriya 4 saat)

Təhsilə forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, elmi adı və dərəcəsi: Əliyev Cavidan Rəhim oğlu, baş müəllim

Məsləhət günləri və saatları: IV gün, 11:00

E-mail ünvanı: cavidan99@list.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Əli Məmmədov küçəsi 40

III. Tələb olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

IV. Prerekvizit fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

Əsas:

1. Həsənalıyev Ə.Ə. Meteorologiya və iqlimşünaslıq. Bakı, 2015
2. Mehdiyev A. Ş., Əhmədov Ş.Ə. Meteorologiya və iqlimşünaslığın əsasları. Bakı, 2008
4. Hüseynov N.Ş. Sinoptik meteorologiya. Bakı, 2011
5. Məmmədov Ə.S. Məmmədov B.Ə. Sinoptik meteorologiya. Bakı, 2000
- 4.M.S.Həsənov, X.Ş.Rəhimov Havanın maksimal temperaturunun 35 dərəcədə yuxarı olan günlərin sayı. Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi "Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun təbii ehtiyatları, Atlas, Bakı-2022
5. Steven A. Ackerman John A. Knox. Meteorology, . Burlington, USA. 2023
3. Хромов С.П. и др. Метеорология и климатология. Москва, 2006

VI. Fənnin təsviri, məqsədi: Meteorologiya və iqlimşünaslıq kursunun tarix-coğrafiya müəllimliyi ixtisası üçün tərtibi ustalıq tələb edir. Bir tərəfdən, meteorologiya

və iqlimşünaslıqdan yığılan çoxillik baza məlumatı, digər tərəfdən bu kursun coğrafiyaçılar üçün ən faydalı və zəruri hissəsini oxumaq. Buna baxmayaraq, bu kursun mövzuları və praktik işləri məntiqi ardıcılıqla yazılmış və coğraflar üçün digər elmlərlə əlaqəli olan mövzular xüsusi olaraq seçilmişdir. Keçiriləcək praktik işlər isə nəyinki coğraflar, eləcə də meteorologiya və iqlimşünaslıqla maraqlanan hər kəsə çox faydalı və maraqlıdır.

Meteorologiya atmosfer, onun tərkibi, və quruluşu, onda baş verən fiziki və kimyəvi prosesləri öyrənməklə məşğul olur.

Iqlimşünaslıq isə meteorologiyaanın bir bölməsi olub, iqlimlərin formalaşma qanunauyğunluqlarını, onların Yer kürəsində paylanması, keçmişdə və gələcəkdə dəyişməsinə öyrənir.

Meteorologiya elminin məqsədi- hal hazırkı fiziki zamanda atmosferin vəziyyətini öyrənmək və onun gələcək vəziyyətinin proqnozunu verməkdir. Iqlimşünaslıq isə onun bir hissəsi olaraq iqlimlərin formalaşma qanunauyğunluqlarını, onların Yer kürəsində paylanması, keçmişdə və gələcəkdə dəyişməsinə öyrənir.

təşkili qaydaları haqqında bilgiler verməkdən ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrə biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə. Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal- tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91 – 100 bal	Əla	A
81 – 90 bal	Cox yaxşı	B
71 – 80 bal	yaxşı	C
61 – 70 bal	kafi	D
51 – 60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetinin daxili intizam qaydalarına əməl etməyən tələbələr haqqında müvafiq tədbirlər görülür.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 10 saat, laboratoriya 4 saat. Cəmi 14 saat

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		müh	sem	müh	lab.
1	2	3	4	5	6
	Mühazirə və seminar mövzuları				
1	Mövzu. Meteorologiya və iqlimşünaslığa giriş. Meteoroloji məlumatlar, atmosferin tərkibi və quruluşu Plan: 1. Fənnin məqsəd və vəzifələri 2. Hava və iqlim 3. Meteoroloji məlumatların toplanması yolları 4. Meteoroloji informasiyaya qoyulan tələblər 5. Atmosfer havasının tərkibi. Homosfer və heterosfer anlayışları 6. Atmosferin quruluşu Mənbə: 1,2,3	2			
2	Mövzu: Atmosfer təzyiqi Plan: 1. Atmosfer təzyiqi 2. Havanın sıxlığının, temperaturun atmosfer təzyiqi ilə əlaqəsi 3. Atmosfer təzyiqinin ölçülməsi 4. Barik sahə, barik pillə, barik qradiyent 5. Havanın adiabatik dəyişməsi Mənbə: 1,2,3	2	2		

3	Mövzu. Günəş radiasiyası və temperatur rejimi Plan: 1. Günəş radiasiyası 2. Qısdalğalı və uzundalğalı radiasiya 3. İnsolyasiya. Düz və səpələnən radiasiya 4. Günəş radiasiyasının atmosferdə və yer səthində dəyişməsi, atmosferdə udulması 5. Temperaturun dəyişməsinin səbəbləri 6. Temperaturun illər arası variasiyaları 7. Temperatur inversiyası Mənbə: 1,2,3	2			
4	Mövzu Atmosferdə su Plan: 1. Su buxarının ölçülməsi 2. Buludların təsnifatı 3. Yağıntı tipləri 4. Dumanlar və onların təsnifatı 5. Hava kütlələri 6. Atmosfer cəbhələri 7. Siklonlar və onların inkişaf mərhələləri, antitsiklonlar Mənbə: 1,2,3	2	2		
5	Mövzu. Atmosferin ümumi sirkulyasiyası və iqlim Plan: 1. Külək 2. Atmosferin ümumi sirkulyasiyası 3. İqlim yaradan amillər 4. Keppenin iqlim təsnifatı 5. Alisovun iqlim təsnifatı Mənbə: 1,2,3	2			
Cəmi 14 saat		10	4		

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Turizm sənayesi bir çox ölkələrin iqtisadiyyatında mühüm rol oynayır. Dünyanın bir sıra ölkələrində minlərlə insanın məşğulluğunu təşkil edən və təsərrüfatın bütün sahələri ilə əlaqədə fəaliyyət göstərən, geniş maddi texniki bazaya malik olan, dayanaqlı inkişaf edən turizm sənayesi mövcuddur.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları

-mühazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar

-təqdimat və müzakirə

-debat

-müstəqil iş/araşdırma

XIII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

FTN1. Hava elementlərini (temperatur, təzyiq, rütubət, külək, yağıntı) və onların xüsusiyyətlərini tərif edir.

FTN 2. İqlim əmələgətirən amilləri və iqlim tiplərini izah edir

FTN 3. Meteoroloji bilikləri kənd təsərrüfatı, nəqliyyat və digər sahələrdə tətbiq edir

FTN 4. Müxtəlif ərazilərin iqlim xüsusiyyətlərini müqayisə edərək fərqləndirir.

FTN 5. İqlim dəyişikliklərinin təsirlərini qiymətləndirir

FTN 6. Meteoroloji və iqlim məlumatlarını aydın layihələndirir.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. I kollokvium sualları

1. Meteorologiya və iqlimşünaslığa giriş
2. Hava və iqlim
3. Meteoroloji məlumatların toplanması yolları
4. Meteoroloji informasiyaya, məntəqələrə qoyulan tələblər
5. Atmosfer havasının tərkibi. Homosfer və heterosfer anlayışları
6. Atmosferin quruluşu
7. Atmosfer təzyiqi
8. Havanın adiabatik dəyişməsi
9. Günəş radiasiyası
10. Qısdalğalı və uzundalğalı radiasiya

XVI. İmtahan sualları

1. Meteorologiya və iqlimşünaslığa giriş
2. Hava və iqlim
3. Meteoroloji məlumatların toplanması yolları
4. Meteoroloji informasiyaya, məntəqələrə qoyulan tələblər
5. Atmosfer havasının tərkibi. Homosfer və heterosfer anlayışları
6. Atmosferin quruluşu
7. Atmosfer təzyiqi
8. Havanın adiabatik dəyişməsi
9. Günəş radiasiyası
10. Qısdalğalı və uzundalğalı radiasiya
11. Temperaturun dəyişməsinin səbəbləri
12. Temperaturun illər arası variasiyaları
13. Temperatur inversiyası
14. Buludların təsnifatı
15. İsti və soyuq buludlarda yağıntının böyüməsi
16. Yağıntı tipləri
17. Dumanlar və onların təsnifatı
18. Külək
19. Hava kütlələri
20. Atmosfer cəbhələri
21. Siklonlar və onların inkişaf mərhələləri, antitsiklonlar
22. Yerli küləklər
23. Atmosferin ümumi tsirkulyasiyası
24. Alisofun və Köppenin iqlim təsnifatı
25. İqlim yaradan amillər
27. Müasir iqlim dəyişmələri

"Meteorologiya" fənninin sillabusu "Torpaqşünaslıq və aqrokimya" ixtisası (proqramları üzrə) tədris planı və fən proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. (14 sentyabr 2026-cı il, protokol № 01)

Fənn müəllimi:

b/m C.R. Əliyev

Kafedra müdiri:

dos. S.Q. Əzizov